

האמצעים / שמחה

נושא השיעור:

שמחה פנימית ואיתנה

טיפול אקלים חינוכי חסידי מיטבי

1

רציונאל

לאחר שהכרנו את רגש השמחה וכיצד בא לידי ביטוי, נכיר מניעים שונים לשמחה - גשמיים ורוחניים. נשווה בין משך התועלת של מניעים גשמיים לעומת מניעים רוחניים, ונכוון את התלמידים להכיר בערכה של שמחה פנימית ורוחנית, שהיא קשורה בדברים נצחיים וממלאת את האדם בסיפוק פנימי.

2

מטרות

- התלמידים יכירו מניעים שונים לשמחה ויבחינו בין שמחה חיצונית מדברים גשמיים לבין שמחה רוחנית מדברים רוחניים.
- התלמידים יכירו כי גורמים רוחניים לשמחה הם נצחיים, ובהתאם לכך יפנימו כי שמחה מדברים רוחניים היא משמעותית יותר ונצחית.

3

מבנה השיעור

- פתיחה: מה משמח אותי? • 10 דק' - מליאה
- פעילות 1: הבחנה בין מניעים גשמיים למניעים רוחניים • 15 דק' - מליאה, יחידני
- פעילות 2: השוואה בין המניעים ועוצמתם • 15 דק' - יחידני, מליאה
- סיום: סיפור • 5 דק' - מליאה

4

הכנה ואביזרים

- טוש ללוח או דפים ריקים לתלמידים לפעילות 1.
 - דף עבודה (נספח 1) לצלם בהתאם למספר התלמידים.
 - פלסטלינה בצבע צהוב (חבילה רגילה לכל 6 ילדים בערך), לפעילות 2.
- אפשרות חלופית: דף כרטיסי סמיילי (נספח 2)

האמצעים / שמחה

טיפוח אקלים חינוכי חסידי מיטבי

נושא השיעור:

שמחה פנימית ואיתנה

כתיחה: מה משמח אותי?

המורה יפתח בשאלה לתלמידים: "מה משמח אתכם?". התלמידים יתבקשו לצייר את התשובה. אפשרות א': המורה יזמין תלמידים לצייר על הלוח דברים שמשמחים אותם. אפשרות ב': כל תלמיד יצייר בדף מה משמח אותו והמורה יתלה את הציורים על הלוח.

פעילות 1: הבחנה בין מניעים גשמיים למניעים רוחניים

המורה יתייחס למניעי השמחה שעל הלוח, ויבקש מהתלמידים לחלק את מניעי השמחה לשתי קבוצות. אפשר להתחיל עם חיבור של מניעים דומים (כמה סוגי ממתקים/משחקים), ובהמשך המורה יכוון לחלוקה של גוף ונפש. גוף - דברים שמהנים את הגוף, וההנאה מהם מסתיימת כעבור זמן מה. נפש - דברים שקשורים עם הנשמה ומועילים לה, הם נצחיים, וממילא גם השמחה שהם גורמים היא פנימית ולטווח ארוך.

חשוב להדגיש שהערך של פעולות רוחניות הוא נצחי. דברים גשמיים יכולים לקחת מאיתנו או להתקלקל, בעוד דברים רוחניים אף אחד לא יכול לפגוע בהם. למשל, תפילה שיהודי מתפלל בכוונה מגיעה לכסא הכבוד ונשמרת לכל הדורות והיא יכולה להועיל לאדם אחרי שנים רבות ואף להועיל לילדים ולנכדים שיוולדו לו. התגברות, ויתור ומעשה טוב - מאירים בעולם אור נצחי. למשל: אברהם אבינו לקח את יצחק בנו לעקידה, לפני כ-4,000 שנה, אך זכות המעשה נשארת עד היום, ובכל יום אנו מזכירים זאת.

כמו כן, כל מעשה טוב שעושים גורם הרגשה טובה למי שעושה אותו, שמחה לה' ובורא מלאך שמלווה את האדם תמיד. אם נחשוב על כל זאת הרי השמחה ממעשה טוב היא נשארת לתמיד. אפשר לבקש מהתלמידים להיזכר בסוכריה או ממתק שאכלו ולשאול: האם אתם מרגישים כעת את השמחה על הממתקים, למה? לעומת זאת, נסו להיזכר במעשה טוב שעשיתם. מה אתם מרגישים? (תחושה טובה) אם תמשיכו לחשוב על המעשה הטוב על האור והטוב שהוספתם בעולם על השמחה שגורמתם לה', ועל המלאכים שמלווים אתכם בגללו, הרי שתוכלו לחוש את ההנאה לאורך זמן.

לאחר החלוקה, כל תלמיד יקבל דף עבודה בנושא (נספח 1), ויבצע את החלוקה בדומה לפעילות על הלוח.

פעילות 2: השוואה בין המניעים ועוצמתם

כל תלמיד יקבל חתיכת פלסטלינה בצבע צהוב, ויתבקש להכין כמה עיגולי סמיילי (צורת עיגול, ועליה לסמן בעזרת עיכרון שתי עיניים וחיוך). אפשרות חלופית: לבקש מהתלמידים ליצור עיגולי כרטיס סמיילי עומד מנייר צהוב (נספח 2).

כל תלמיד או קבוצת תלמידים יקבלו איור של מניע לשמחה (גשמי או רוחני). אפשר לחלק לתלמידים את האיורים על הלוח (שהילדים ציירו בפעילות כתיחה), או להעזר באיורים שבדף עבודה (נספח 1). כל תלמיד יתבקש לדרג כמה זמן נשארת ההנאה מהמניע שקבל: אם התועלת של הגורם היא לכמה דקות/שעות = סמיילי אחד. אם המניע נשאר בתוקף ונהנים ממנו לכמה ימים = 2 סמיילי. אם המניע מוסיף לנשמה, ואזי הוא נצחי ונשאר לתמיד = 3 סמיילי. <<<

טיפוח אקלים חינוכי חסידי מיטבי

<<<

המשך פעילות 2

יש לסייע לתלמידים ולכוון אותם, למשל:

- בדברים גשמיים: כמה זמן מחזיק מעמד הממתק? מה קורה אחרי כמה דקות שהחטיף נגמר? כמה זמן נשארת חוויה של טיול נחמד? מה קורה אם חלקי המשחק הולכים לאיבוד/נשברים?
- בדברים רוחניים: לכמה זמן מחזיקה תפילה בכוונה? מה קורה כמה ימים אחרי שעשינו מעשה טוב - האם עדיין יש לכך משמעות? האם מצוות השבת יכולה להישבר או להתקלקל בעתיד?

המורה ישווה בין מניעים גשמיים לבין מניעים רוחניים, במטרה להמחיש לתלמידים כי המניעים הרוחניים 'חזקים' יותר ומביאים יותר שמחה. המורה יבחר בכל פעם שני תלמידים להציג את הדירוג שצינו לאחד המניעים, יש לבחור בכל סבב תלמיד אחד שבחר מניע גשמי, ותלמיד אחד שבחר מניע רוחני. כך התלמידים יראו במוחש שהערך של מניעים רוחניים חזקים יותר.

המורה יסביר: הערך של מעשה רוחני וקדושה הוא נצחי, ולכן הוא גם מביא שמחה אמיתית וחזקה לנשמה. אמנם, לפעמים הגוף מסתיר לנו על השמחה של הנשמה ואיננו מרגישים את עוצמת השמחה. אך כיון שהמעשה הרוחני הוא נצחי, ממילא גם השמחה של הנשמה ממנו היא נצחית. ואילו השמחה מדברים גשמיים מורגשת מיד, אך נעלמת לאחר זמן קצר.

סיום: סיפור

המורה יסיים בסיפור על החסיד ר' הלל מפאריטש שביתו נשרף אך הוא רקד, כי נשארה לו האמונה בה' שזהו ערך נצחי (נספח 3).

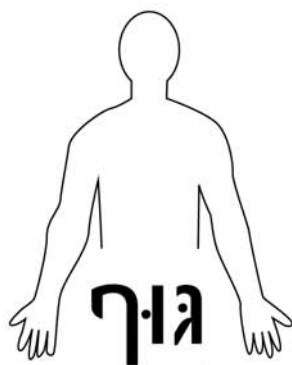
האמצעים / שמחה

טיפות אקלים חינוכי חסידי מיטבי

נספח 1

דף עבודה

הדבק

הדבק

הדבק

הדבק

הדבק

הדבק

נשמה

הדבק

הדבק

הדבק

הדבק

הדבק

הדבק

מתנה

טייל

משחק

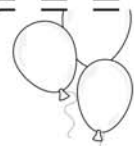
שבת

תפילה בכונה

ממתק

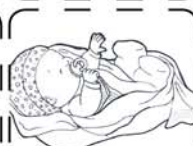
התגברתי וזמרתתי

נסיעה לים

כבוד הורים

תינוק חדש

בגד חדש

עזרה לחבר

האמצעים / שמחה

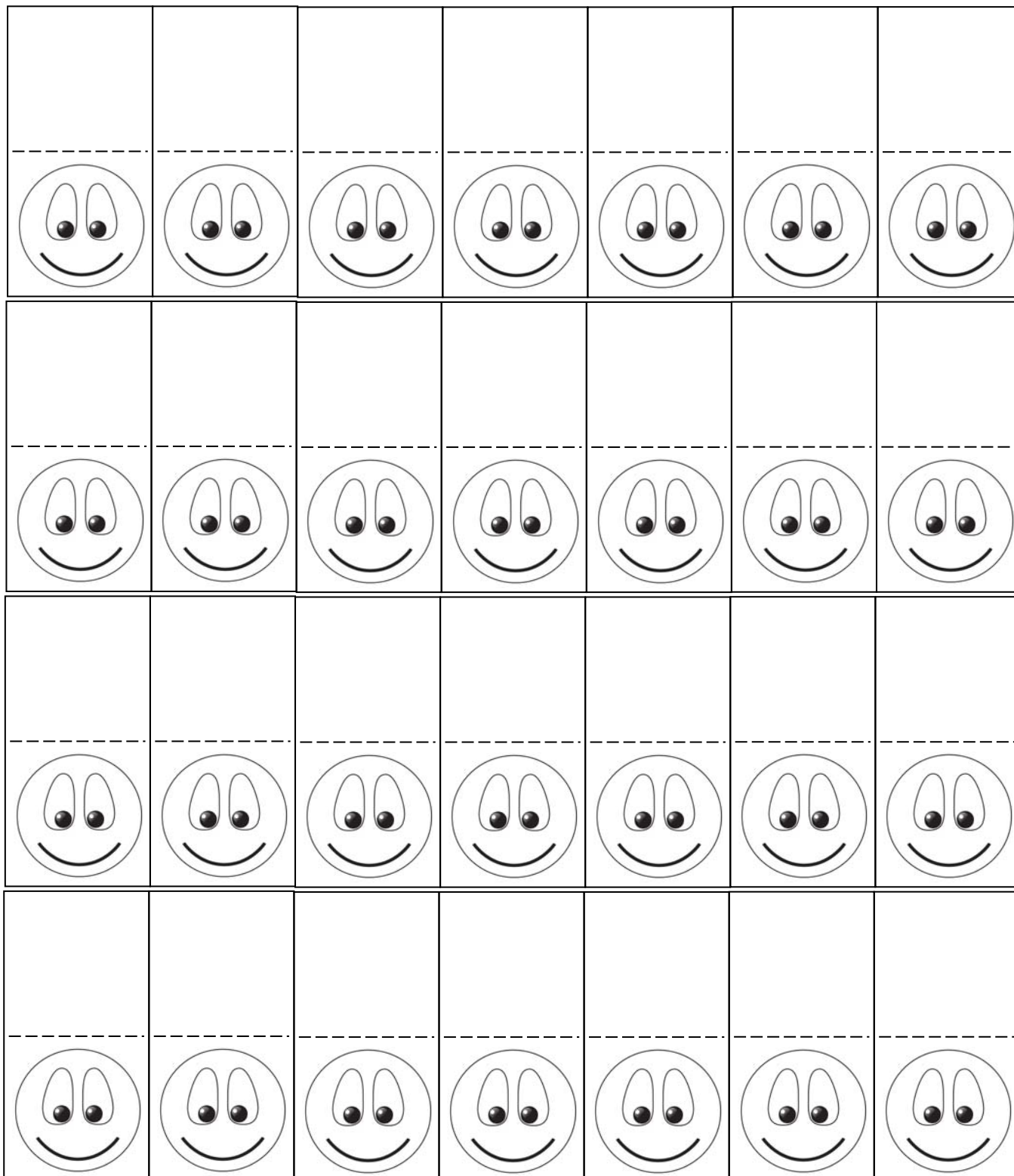
טיפול אקלים חינוכי חסידי מיטבי

נספח 2

כרטיסי סמילי

יש לקפל בקו המקווקו

האמצעים / שמחה

טיפוח אקלים חינוכי חסידי מיטבי

נספח 3/א

סיפור - למורה

בימינו, כאשר יש שריפה, מתקשרים מיד למכבי האש, ותוך דקות ספורות הם מגיעים. אולם בעבר, לא היה מושג של מכבי אש. הבתים היו עשויים מעץ, ושריפות היו משתוללות לעיתים תכופות ומכלות כפרים שלמים.

פעם פרצה שריפה בביתו של אחד החסידים, רבי הלל מפאריטש שמו. השריפה גדלה והתעצמה, עד שכילתה את הבית לחלוטין. מהבית הגדול נשארו רק שרידים של אפר. אנשים ששמעו על שאירע, הגיעו לראות מה שלום בני המשפחה ולעודד אותם.

שאלה לתלמידים: איך לדעתכם ירגיש ויתנהג אדם שאיבד את ביתו וחפציו נשרפו?

להפתעתם, כאשר הגיעו לבית השרוף ראו את בעל הבית, החסיד עומד ורוקד.

עצירה ושאלה לתלמידים: מה מבטא ריקוד? (שמחה) מה לדעתכם שימח את החסיד?

גם האנשים התפלאו מאוד לראות איש שביתו נשרף והוא רוקד. הם התקרבו ושמעו אותו גם שר: "שלא עשני גוי".

האנשים לא הבינו, וניסו לשאול את החסיד מדוע הוא רוקד?

השיב להם ר' הלל: באמת קרה לי דבר עצוב שנשרף לי הבית, וזה לא נעים. אבל אם הייתי גוי, לא היה נשאר לי כלום וגם ה'אלוקים' שלי לא היה נשאר. כי גוי מתפלל ומאמין בפסל, וגם הפסל נשרף. הפסל. ועכשיו, שאני יהודי, אני חושב על זה שנשאר לי הדבר הכי חשוב, הקב"ה שבו אני מאמין. אמנם הפסדתי הרבה דברים שמשמחים את הגוף, אך נשארו לי הדברים של הנשמה: האמונה בה' והמעשים הטובים שלי, ששום דבר לא יכול לפגוע ולאבד אותם.

טיפוח אקלים חינוכי חסידי מיטבי

נספח 3/ב

הצעה לסיפור נוסף
לשק"ד המורה

רבי זושא היה אחיו של רבי אלימלך מליז'נסק, ושניהם כונו "האחים הקדושים". האחים הקדושים ערכו בתקופה מסוימת 'גלות'. הם יצאו למסע נדודים בקהילות ישראל, כאשר הם מסתירים את זהותם, אוכלים לחם יבש ושותים מעט מים, וסובלים כה ושם השפלות וביזיונות. בין היתר, הם היו נוהגים לעורר את מארחיהם בתשובה, כאשר האחים היו מתוודים כביכול זה בפני זה על עוונותיהם, בשעה שברוח הקודש הם ידעו כי מדובר בעוונותיו של בעל הבית.

פעם אחת הגיעו בנדודיהם לעיירה מסוימת, ובשל עלילה נבזית, נתפסו בידי המשטרה והושלכו לבית המעצר. גם כיום, לא נעים לאף אחד לשהות בבית מעצר, יחד עם שיכורים, מסוממים, גנבים ושאר כושעים... בימים ההם, המצב היה קשה שבעתיים, והתנאים היו נוראיים.

האחים סבלו בדממה את הלילה בבית המעצר, לצידם של שיכורים רוסיים. כשהגיע הבוקר, רצו לומר את ברכות השחר. אולם אז נתקלו בבעיה. באמצע החדר עמד דלי שופכין, שהדיף צחנה לכל עבר. לפי ההלכה, אסור במקרה כזה לומר ברכות. נשבר ליבו של אחד האחים. "מילא הסבל הנורא בבית המעצר, הוא עוד נסבל; אבל איך אפשר לסבול אי אמירת ברכות השחר".

השיב אחיו: הרי התורה היא זו שאומרת לנו שלא לומר כעת ברכות השחר. אם כן, כשם שאנו אמורים לשמוח מאמירת ברכות השחר, כך אנו אמורים לשמוח מזה שאיננו אמורים ברכות השחר ובכך מקיימים את רצון ה'.

כלומר, מי אמר לך שהטוב הוא מה שנראה לך טוב; הטוב הוא מה שה' חושב אותו כטוב, גם אם הדבר נראה בעיניך רע גמור.

משכך, פרצו האחים בריקוד של שמחה סביב הדלי. הן בזכותו הם זוכים לקיים את רצון ה' שלא לומר ברכות השחר. ראו השיכורים את שני היהודים רוקדים ושאלו לפשר הדבר, והאחים הצביעו על הדלי. הבינו השיכורים שיש כאן דבר מה משמח, והצטרפו אף הם לריקוד.

הסוהר שהיה בחוץ שמע את הקולות ורתח מזעם. מי זה רוקד שם בתוך בית המעצר? שאל את עצמו בכעס עצור. הוא פתח את דלת בית המעצר ושאל: מדוע אתם רוקדים כאן?

השיכורים הצביעו לעבר הדלי, כאומרים: הדלי גורם לנו לשמוח. הסוהר העצבני החליט שלא לאפשר לשמחה הזו להמשיך. הוא הוציא את הדלי מהחדר וטרק את הדלת בזעם...

ואז, פתחו האחים בריקוד נוסף. עכשיו הם שמחו על שביכולתם לקיים את רצון ה' ולומר את ברכות השחר...

טיפוח אקלים חינוכי חסידי מיטבי

נספח 4

מקורות להעשרה למורה

מניעים רוחניים לשמחה: כאשר יהודי מתבונן בגדולתו של השם ובכך שהוא זוכה להיות קרוב אליו, מתעוררת בו שמחה גדולה ואמיתית.

"וכן שמחת לבב בתפארת ה' והדר גאונו, כאשר עיני החכם אשר בראשו במוח חכמתו ובינתו מסתכלים ביקרא דמלכא ותפארת גדולתו עד אין חקר ואין סוף ותכלית, כמבואר במקום אחר (תניא פרק ט).

"והנה, כמה גדולה שמחת הדיוט ושפל אנשים בהתקרבותו למלך בשר ודם המתאכסן ודר אתו עמו בביתו, וקל וחומר לאין קץ לקרבת ודירת מלך מלכי המלכים, הקדוש-ברוך-הוא. ועל זה תיקנו ליתן שבח והודיה לשמו יתברך בכל בקר, ולומר: "אשרינו מה טוב חלקנו וכו' ומה יפה ירושתנו" כלומר, כמו שהאדם שש ושמח בירושה שנפלה לו הון עתק שלא עמל בו, כן ויותר מכן לאין קץ יש לנו לשמוח על ירושתנו שהנחילנו אבותינו, הוא יחוד ה' האמיתי, אשר אפילו בארץ מתחת אין עוד מלבדו, וזו היא דירתו בתחתונים.

וזהו שאמרו רבותינו ז"ל: "תרי"ג מצות ניתנו לישראל... בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר וצדיק באמונתו יחיה", כלומר, כאלו אינה רק מצוה אחת, היא האמונה לבדה, כי על-ידי האמונה לבדה יבא לקיום כל התרי"ג מצות, דהיינו כשיהיה לבו שש ושמח באמונתו ביחוד ה' בתכלית השמחה, כאילו לא היתה עליו רק מצוה זו לבדה, והיא לבדה תכלית בריאתו ובריאת כל העולמות. הרי, בכח וחיות נפשו בשמחה רבה זו, תתעלה נפשו למעלה מעלה על כל המונעים קיום כל התרי"ג מצות מבית ומחוץ. וזהו שאמר: "באמונתו יחיה", יחיה דייקא, כתחיית המתים דרך משל, כך תחיה נפשו בשמחה רבה זו.

והיא שמחה כפולה ומכופלת, כי מלבד שמחת הנפש המשכלת בקרבת ה' ודירתו אתו עמו, עוד זאת ישמח בכפליים בשמחת ה' וגודל נחת רוח לפניו יתברך באמונה זו, דאיתכפא סטרא אחרא ממש, ואתהפך חשוכא לנהורא, שהוא חשך הקליפות שבעולם הזה החומרי המחשיכים ומכסים על אורו יתברך עד עת קץ. ואין שמחה לפניו יתברך כאורה ושמחה ביתרון אור הבא מן החשך דייקא. וזהו שנאמר (תהלים קמט ב): "שמח ישראל בעושיו", פירוש, שכל מי שהוא מזרע ישראל, יש לו לשמוח בשמחת ה' אשר שש ושמח בדירתו בתחתונים שהם בחינת עשיה גשמיית ממש. וזה שנאמר בעושיו, לשון רבים, שהוא עולם הזה הגשמי המלא קליפות וסטרא אחרא, שנקרא "רשות הרבים" ו"טורי דפרודא", ואתהפך לנהורא, ונעשים "רשות היחיד" ליחודו יתברך באמונה זו

(תניא פרק לג)